

S.O.S., FAM

Carles Llorca i Timoner

Aquell hivern semblava no acabar mai. El mal temps es perllongava un dia darrere d'un altre. Les embarcacions de badia no podien eixir a la mar i els mariners ja s'havien menjat le comes, com els polps. I com sempre que s'arribava a aquesta situació, les dones compraven de fiat a les botigues i demanaven crèdits per tirar la casa endavant. Els homes, fugint de casa, es dedicaven al joc de pilota, al calitx, i en fer-se fosc, a les cartes. Les lluites per unes poques monedes feien que les cridadisses i les baralles foren el pa nostre de cada dia. El poble mostrava la cara ombrívola de la malastrugança.

«Gavines a l'horta, mals averanys!», deien els vells. I efectivament, en temps passats, quan encara no hi havia els gegantins abocadors d'avui, les gavines s'endinsaven en terra només quan el mal temps les privava de pescar. I això és el que feien també els pescadors, pujar cap als pobles de la muntanya per canviar peix salat per oli, fesols, farina, fruites i altres queviures propis del camp. Els més pobres, pujaven per captar.

Els temps no estaven per romanços. L'oncle Caliu que anava fent un costal de llenya pel Murta, una contrada de la part alta del terme des d'on es podia veure tot el poble, se n'adonà que malgrat que eren cap a les cinc de la vesprada, poques xemeneies treien fum. Mare de Déu! —pensà— quan al meu poble no es fa el cafè del berenar, les coses no poden anar pitjor! L'oncle Caliu no necessitava la gent. Perquè el cafè de les cinc, era com una cerimònia institucional comparable al *five o'clock tea* dels anglesos. En una sincronia perfecta, totes les xemeneies de Benidorm, començaven a fumar. Era l'admiració dels pobles veïns. Caliu davallà cap a sa casa pensant en els seus amics joves, perquè podia endevinar en ells la rebel·lia continguda i la desesperança. Hauré de fer alguna cosa per ells, abans que ells la facen ben grossa —va pensar.

Un vespre, l'oncle Caliu i els jóvens companys s'havien aixoplugat a la caseta del tenyidor de les xarxes i romanien callantívols vora el foc que havien encés amb fustes d'una barca desballestada. L'olor de la brea cremada no era desagradable, però res no els empenyia a una conversa amical. Sempre feien aquest aplec quan no hi havia diners i al bar no els fiaven. L'amo del bar apuntava els deutes en una llibreta. Quan en tingué dues plenes, de llibretes, tancà el crèdit. Si el temps no fa bondat, el que hauré de tancar és la barraca —pensava l'amo. L'oncle Caliu, sense deixar de mirar el foc, trencà el silenci:

—Demà anirem cap amunt! Eixirem de bon matí!

—No ens queda ni peix salat, Caliu. No cal que pugem...

—Tinc amics que ens ajudaran...

—Abans que demanar almoina m'estime més...

—Això treu-t'ho del cap, Batiste! A les tres, tothom ací! Com si anàrem a la llampuguera!

—Tant lluny anem?

—Anirem a Polop!

El mestral bufava de valent aquella matinada. Feia una lluna com el dia, i el cel, ras i estrellat, el creuava de tant en tant algún núvol veloç que semblava de cotó-en-pèl. En fila índia per arredossar-se entre ells del vent que els venia quasi de cara, peonaven camí amunt, Batiste, Joan, Miquel, Jaume i l'oncle Caliu. Semblava que la mola del Puigcampana era a tocar, de tant net com era l'aire. Algunes ratxes violentes els feia alentir el pas. Aleshores sentien el xiular del vent sobre els brancons tendres dels ametllers a punt d'esclatar en flor.

—Com xiulen els gambosins, Caliu!

—Calleu! No siga que ens topem amb els «maquis»!

—I què ens farien! Si anem escurats!

—I tampoc tenim pinta d'estraperlistes!

—Pitjor serien els civils. Segur que ens calfarien calents!

—Toca ferro, Miquel.

Els joves, malgrat el respecte que li tenien al Caliu, no estaven segurs que aquella caminada tan fatigosa pagaria la pena. Però no tenien altra cosa millor que fer. Almenys, es feien companyia i fugien de l'ambient opressiu i malhumorat de casa. Tanmateix, anaven trobant com una mica d'aventura, de novetat, en aquell viatge. Perquè la seua vida havia estat limitada per un espai monòton: mar, platja, bar i casa. Si a males penes sabien caminar pel camp! I això feia que en agafar alguna drecera, les ensopegades amb els cantals i les punxades d'argelaga sovintejaren. El Caliu els digué:

—Millor que sigueu pescadors perquè si fóreu caçadors, amb el soroll que feu no en tastarieu cap, de peça.

Abans de rompre el dia, travessaren el barranc Fondo deixant La Nucia al nord. Entraven en Polop de La Marina quan les campanes tocaven a la primera missa. L'oncle Caliu els aplegà per fer inspecció general de vestuari. Els obligà a que s'espolsaren els pantalons i a pentinar-se al socaire d'un marge.

—Caliu, anem de boda?

—Anem a missa!

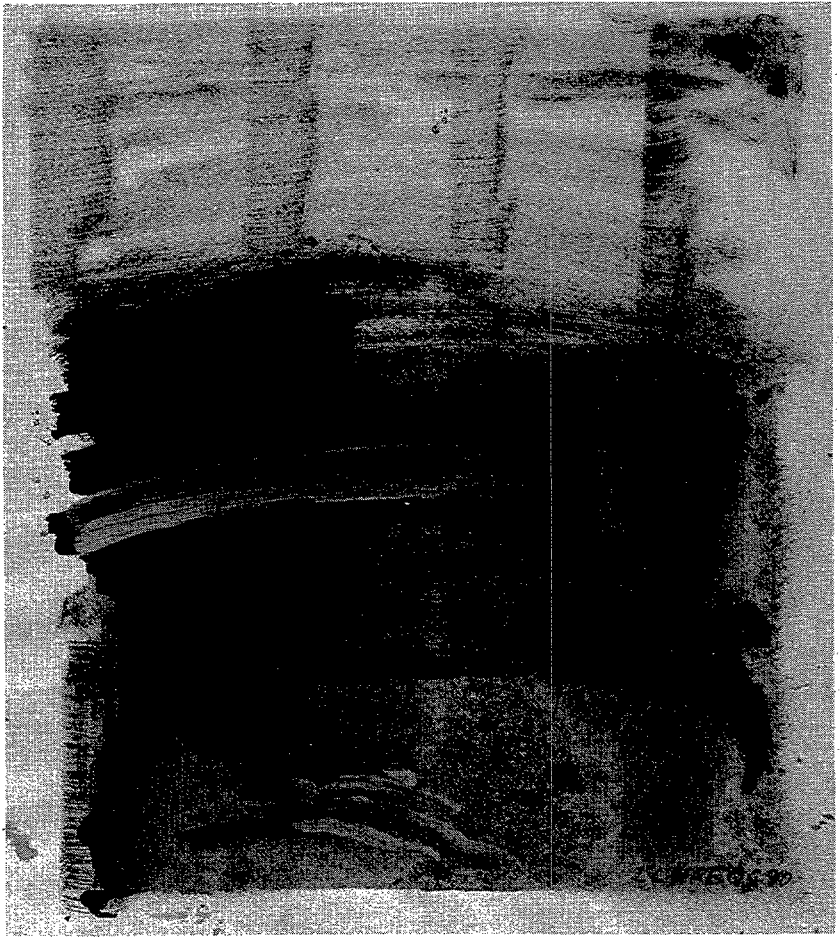
Tots es quedaren parats. Sabien que el Caliu no era cap xucla-ciris, per això es miraren entre ells estranyats, sense dir res. Quina en portarà al cap aquest home? —es demanaven. I excitats, obeïren sense piular tot el que els manava. Feu el que jo faça! —els manà.

Pujaren cap a l'església i entraren. Els joves, per falta de costum, se sentiren una mica aclaparats i torbats. No s'adonaren que el Caliu els donava l'aigua beneïda de la pica per senyar-se. Hi hagué una mica de desconcert. I algun bufit de rialla nerviosa. Decidit, l'oncle els féu senyal que el seguien i anà cap als primers bancs. S'assegueren davant de tot mentre sonava el tercer toc. A l'església només hi havia algunes dones velles que xiuxiejaven en veure el primer banc ocupat per uns forasters. El rector, acompanyat de l'escolà, eixí de la sagristia vers l'altar i mirà de reüll aquells nous fidels tan matiners. El mossèn era un home major, però molt gros i cada vegada que es regirava durant la cerimònia, mirava l'oncle Caliu. Durant la missa, el comportament dels forasters fou exemplar. Atents al que feia l'oncle Caliu, el seguien en tot, encara que les dones se n'adonaren de la poca traça dels seus moviments, cosa que els produí nous calfaments de cap. Qui seran? —rumiaven. Quan acabà la missa i el mossèn retornà cap a la sagristia, l'escolà se'ls acostà i els va dir:

—Diu el senyor rector que facen el favor de passar a la sagristia.

Quines efusions!, quines abraçades! Quan el mossèn amollava d'entre els seus braços al Caliu per mirar-se'l, tot eren paraules afectuoses, expressions sentides:

—El meu estimat salvador! Per fi el Senyor ha escoltat les meues pregarès i has vingut a veure'm, amic! Sempre demanant per tu a tothom! Què s'ha fet del meu amic Caliu? Està bo? Digueu-li que vinga a veure'm, que el trobe a faltar! Amic, jo hagués anat a veure't però ja no estic per a viatges, fill meu, ja no em valc de les cames... els anys i el patiment... des que va passar allò... Millor que hages vingut tu! Qui són aquests joves... amics teus? Doncs si són amics teus, ho són meus! Anem a casa germanets, esmorzarem, perquè segur que heu vingut a peu, tan matiners com heu estat, és així?

Francesc Llorenç, tècnica mixta sobre paper (1990)

El mossèn tenia la veu aflautada i les maneres efeminades. La seua voluminosa humanitat expressava els sentiments en una mena de ballet continu que no s'adeia amb la seua edad, avançada sens dubte. Els joves companys del Caliu, admirats d'aquella rebuda i d'aquelles maneres, anaven desconcertats. Quin misteri! Però més important era l'esmorzar que aquest els havia promés i bandejaren les cabòries. Estaven famolencs per mor de la caminada. Plovia sobre mullat.

La casa abadia era a tocar de l'església. Era espaiosa i estava ben cuidada, neta com un espill. Els rebé l'ama del mossèn, una dona prou més jove però també molt grossa, que en veure l'aspecte dels acompanyants que portava aquest, mirant ara llurs espadenyes tronades i adés les rajoles lluntes del terra, féu tot seguit i sense romanços cara de restrenyiment. El mossèn volgué tallar qualsevol intent de rebel·lió o descortesia en dir:

—Feliua!, fes-te el compte que ha arribat el bisbe i la seua colla! Amaneix un bon esmorzar! Botifarres, pernil, llonganisses, llorello... de tot! I vi!, però de Monòver, del que hi ha al rebost, que els meus amics vénen gelats! Encara millor, podries pegar-li una bescollada a un conillet i fer-lo amb tomaqueta, potser també ho agrairan!

Als caminants, en sentir les ordres del mossèn, se'ls féu la boca aigua, i els seus budells entonaren un gloriós *laudeamus dei* que es podia sentir des del carrer. Hagueren de tossir repetidament, avergonyits, per dissimular el rum-rum del budells.

—Que us heu refredat, amics?

—És que ha fet una matinada... cruel, mossèn!

—El vent... és més tramuntana que mestrall...

• • •

La Feliua demostrà que no era una excepció en el gremi. L'esmorzar va ser de molta categoria i només el Caliu, més circumspecte, i el mossèn, trobaven lloc per a la conversa entre mos i mos. Aquest, quan ja es va assabentar com li anaven les coses al seu amic pescador, entrà en els records dels fets que motivaren la coneixença mútua. Però bandejant els detalls que podien ser desagradables, molestos, per als joves que anaven menjant com a descosits.

—Caliu, amic, quants anys fa? Setze? Potser més!

—Més o menys...

—Quins temps! Macau... Filipines... I el naufragi. Llavors encara tenia corpenta, però de poc m'hagués valgut si no arribes tu amb el teu vaixell, ans el contrari... Amb quina gent més negra em vaig embarcar, bon amic! En aquell bot tant xic... dies i dies, aigua i cel, fins que arribàreu

vosaltres. Mai no havia pregat amb tanta fe! I el Senyor s'apretà de mi i et va enviar a tu! Però escolta, Caliu, ara que t'ho puc dir: Com vas triar aquella tripulació que portaves? Quina por quan vaig passar del bot salvavides al teu vaixell! Pensava que havia anat de mal a pitjor i que no em salvava! Quines cares més patibulàries! Semblaven fills del Maligne, el Senyor que em perdone!

—Eren bons mariners. I sobretot, obedients. Només que l'aspecte... ja sap com són en aquelles aigües... descurats... bruts...

—Amic benvolgut, estic agraït també a aquells pobres homes, però la veritat, semblaven pirates sanguinaris... ja saps, com eixos de les novel·les angleses... Fins i tot quan us vau acostar al bot en què anàvem, el nostre capità —que el Senyor el perdone, perquè el Senyor és infinitament misericordiós— va dir: Estem perduts, són pirates! A punt vam estar de llançar-nos a l'aigua! Si no hagués estat pels taurons —que n'hi havia un fum— ho haguérem fet.

El mossèn, alegre per la trobada amb el seu vell amic, havia traguejat una mica i arribà fins a la imprudència. Els xicots, en sentir parlar de pirates, atesaren l'orella. Era el que hom deia a Benidorm que havia fet l'oncle Caliu durant aquells anys foscos en què havia desaparegut del mapa. Però continuaren menjant sense dir res. L'amfitrió continuà, sentimental:

—Quan us he vist a tots en l'església, el cor se m'ha omplit de joia. El món és xic, perquè el Senyor és gran. Quan hom prega amb fe, el Senyor sempre escolta i mai t'abandona. Xicots, tingueu fe! No us sembla que aquell encontre en les mars orientals, llunyanes, fou providencial?

El mossèn s'havia dirigit a Batiste i el mirava fixament, hagué de respondre:

—Pare, no en sabíem res. Debades li demanem a l'oncle Caliu que ens parle d'aquelles mars. No sabíem que havia fet un salvament.

—Però Caliu, bon amic! Tanta modèstia! Tens el cel ben guanyat per humil. I me n'alegre, d'haver-ho descobert jo. Així tindràs el premi intacte! Doncs sí, xicots, em va salvar la vida. Estava a punt de perir, quan ell, que manava un petit vaixell, ens va recollir al Mar de la Xina. El nostre vaixell es va pegar foc, i abans que s'enfonsara l'abandonàrem. En un dels bots n'embarcàrem dotze, entre ells el capità i el cuiner, que Déu els perdone perquè Déu és infinitament misericordiós. S'acabaren els queviures, l'aigua i... no vull amargar el vostre àpat, però fou terrible. I sempre amb por que ens abordaren els pirates malais o xinesos, que empestaven aquelles aigües. Tots pensaven que era la fi, menys jo que tenia fe en les meues pregàries. I en això, el vaixell del nostre amic que, malgrat l'ensurt en veure el seu aspecte, ens recull i em salva la vida. He dit EM SALVA la vida. I ací em quede per què mengeu tranquils. Però amb la condició que el meu

amic us contarà els detalls del meu calvari més endavant. Pot ser quan si-
gueu a Benidorm. Ho promets, Caliu?

—Però mossèn... no cal... són coses passades!

—Res d'això, Caliu! Vull que els teus joves amics sàpiguen on poden
arribar els homes quan el Maligne s'apodera d'ells, i el Senyor que em per-
done. Serà una lliçò profitosa. T'ho pregue, Caliu.

—D'acord, mossèn. Jo... de temps passats... no m'agrada parlar... Ho
faré, si així ho vol!

—Ja ho sabeu, joves, m'ho ha promés! Com trobeu el conillet?

—Molt bo, mossèn, molt bo!

—I les botifarres mossèn!...

—I del llomello no hi ha res que dir!

—Però on rage el vi de Monòver, que s'aparten els demés, mossèn!

—Xicots, teniu bon gust! Eixe vinet és un regal del meu amic l'Oncle
Canyís. Ell i el vi de Monòver mereixen figurar entre les meravelles del món!
El tinc amagadet, només el trac en ocasions senyalades, com aquesta. Per-
què ésser agraït, fills meus, és un deure capital per als bons cristians, i el
vostre patró, el meu amic Caliu...

El mossèn semblava estar en la glòria ajudat pel vi. Xerrava i reia. No-
més l'interrompia l'ama, que de tant en tant li recomanava mesura:

—Mossèn Lluís, compte amb la xamera! (volia dir la beguda) que no
té les cames bones!...

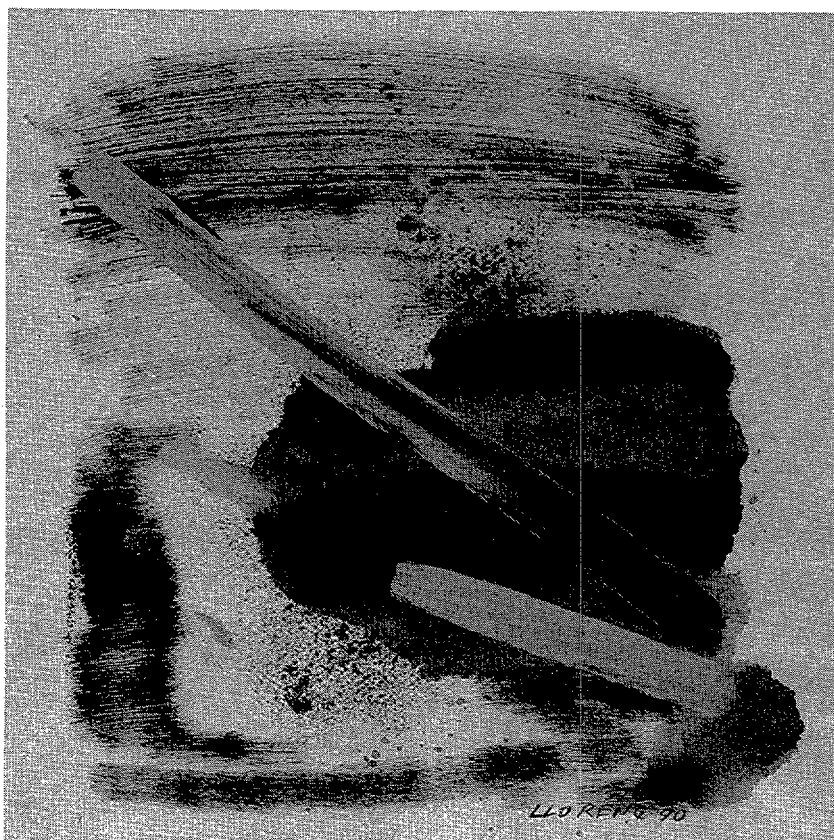
Aquelles confiances eren l'admiració dels joves, però l'oncle Caliu
intercedia:

—Si està sà com una poma, Feliua! Un dia és un dia!

—Però avui toca novena, i les beates el «descomunicaran»! No sap vosté
com són de bocamolles!

En aquella taula gran on feien l'àpat havia un ambient agradós i ale-
gre, sobretot per als joves. Però al mossèn i al Caliu, no els mancava un
punt de melangia en recordar els anys en que tots dos havien estat aventu-
rers. Perquè mossèn Lluís fou missioner a l'orient llunyà. El naufragi del
qual parlaven tingué lloc quan retornava d'aquelles terres.

L'àpat, per llarg i abundós, va fer d'esmorzar i dinar alhora. L'eufò-
ria continuà i mossèn Lluís, que se n'havia adonat de la situació dels seus
hostes, volgué ajudar-los fent que la Feliua els amanira uns cabassots ter-
rers plens de queviures, tots ells producte dels horts meravellosos de Polop.
Al remat, hi posà dos melons de tot l'any que la Feliua despenjà de les bi-
gues del porxe. Els joves celebraven haver confiat en l'oncle Caliu i no se'n
penedien gens ni mica d'haver fet aquella peonada. Li donaren mil gràcies
al mossèn, a qui ja li havien pres confiança. Batiste, el més agosarat li va
dir tot seguit:

Francesc Llorenç, tècnica mixta sobre paper (1990)

—Pare Lluís, mai li podrem pagar tot el que fa per nosaltres. Amb el permís de l'oncle Caliu, li puc demanar una cosa més?

Gens de gràcia li van fer al Caliu aquestes paraules de Batiste. Redell! —va pensar— veurem on arriba aquest amb el vi que porta al pap! Però el mossèn digué:

—Ja us he dit que l'agraït sóc jo, fills meus. Digues, què vols?

—Que... l'oncle Caliu, ja sap... no li agrada parlar... En dos paraules: Perquè no ens conta el que li va passar en el naufragi? Perquè si no, potser no ho sabrem mai! I perdone...

L'oncle Caliu va respirar i començà a riure. Temia una eixida encara pitjor. El mossèn, acceptà encantat:

—Potser ja és hora. Que em perdone el meu amic si feresc la seua modèstia. Feliua! fes una mica de cafè per aquests benidormers, que sinó em bescantaran en tornar a casa! Veureu amics, en aquell bot de salvament, com ja us he dit, anàvem dotze persones crec recordar, però eren dotze llops de gola negra! Quan haguérem d'abandonar el vaixell a causa del foc, la veritat és que es va fer en ordre i tots els tripulants eixiren en bé d'aquella desgràcia. D'alguns, mai se n'ha sabut res. El cas és que a mi em va tocar el bot on anava el capità i... i el cuiner, que el Senyor els òbriga les portes del cel quan siga el cas. Als deu dies, la fam ens deia llaüt —ja sabeu això el que vol dir, mariners com sou—. Tot perquè el capità no tenia cura dels bots, i contra el que està manat, no renovava els queviures de socors i per tant, no sabia que els havien robat. Gràcies al poc que vam poder embarcar cadascú. Que no era molt, degut als apressaments propis del cas, perquè el foc ens acaçava per coberta. El capità manà al cuiner que recollira els pocs queviures que embarcàrem i ell mateix els racionà. A mi aquell home em tenia malvolença, perquè jo feia tot el que podia per la seua ànima, però ell era de la pell del Maligne —el Senyor que em perdone— i no feia bon dat. Ni em deixava passar el rosari de la vesprada quan encara érem al vaixell! Arribà inclús a amenaçar-me d'arrest a la meua cabina dient que jo coaccionava els tripulants, que a bord manava ell i la resta mut i a la gàbia. Llavors, al desè dia, el cuiner li va demanar permís per escorcollar-me, al·legant que jo m'amagava menjar. I el va autoritzar! Els llops es llançaren contra mi i ho feren! Em van traure les sotanes i ja no me les van tornar, que les posaren de vela al bot junt amb altres peces de roba que no vull anomenar. (Batiste pensà en preguntar-li si li havien trobat menjar sota la roba, però no gosà arriscar-se tant). I ja van agafar el costum de martiritzar-me en tot el que podien, retallant-me la ració d'aigua, parlant malament dels rectors... per cert, mai deien rector, sinó «home amb faldes». Segons ells, dir «rector» a bord, porta mala sort. És veritat, amics? Sí? Doncs vaja supersticions! I com anava dient, la cosa anava de mal en pitjor fins que

arribà el meu calvari. Començaren amb xiu-xius, que si moriríem tots de fam, que abans que això passés algú s'havia de sacrificar per alimentar els altres, que si en tal any i en tal ocasió ja s'havia fet... Amics!, ho podeu creure? Fins a eixos extrems arribaren!

—Maria Santíssima, mossèn!

—Eixa sí que és grossa!

I tan grossa! Espereu, espereu! A poc a poc, tots els ulls em miraven a mi, i per si faltava poc, el cuiner reballava el ganivetot amenaçant! Fins que el capità ordenà que es fera una votació per veure a qui sacrificaven per menjar-se'l. I el cuiner digué: «No cal, no cal, ha de ser el més gros! Així amb un, en tindrem prou per dues setmanes!» I va haver acord general! Amics, em van condemnar a mort, aquells bàrbars! Encara vaig estar tres dies esperant la mort i pregant per la meua ànima! Fins que ens trobà el nostre amic Caliu. (El mossèn plorava recordant aquells tràngols.) Ara podreu comprendre, xicots, l'obligat que em sent vers ell. Em va salvar la vida.

Les llàgrimes li queien galtes avall. Els joves estaven impressionats i el compadien pensant en aquells moments terribles. Però Miquel, el més jove, veié en els ulls de l'oncle Caliu una espurna d'ironia burlesca.

—Com pot ser tan dur aquest home? —pensà.

Davallaven cap a Benidorm carregats amb els cabassos que mossèn Lluís els havia donat. La marxa era lenta, pel transport i pels estòmacs que anaven plens. Passat el barranc Fondo, decidiren trencar l'alè. S'assegueren al redós d'una balma i encengueren una cigarreta. El mestral havia caigut i semblava que ja no tornaria amb força. L'oncle Caliu, en veure'ls tan callats, els va dir:

—Pensava que la tornada seria més alegre. No esteu contents del viatge? Com si vingueren d'un enterrament!

—Home, això que ens ha contat el mossèn!...

—Ens ha deixat fotuts. Jo no dormiré a la nit!

—Caliu, creu que hagueren tingut valor per menjar-se'l?

—Per l'amor de Déu, xicots! No li feu cas a mossèn Lluís! Les coses anaren d'un altra manera!

—Collons, puix conte-ho vosté, home, que amb un cabell ens podem ofegar!

—D'acord! Però això no lleva que continueu agraint-li el tracte que ens ha donat, fa? Veureu: Quan van transbordar del bot de salvament al meu vaixell, jo vaig parlar llarg amb el capità i amb tots els tripulants. Ho havien passat malament, és ben cert. Tants dies en un bot, perduts, no és per menys. Però no estaven desesperats com diu el mossèn Lluís. I disposaven de queviures!

—Però Caliu, el mossèn ha dit que...

—Res, home, tenien queviures! El que va passar és que el mossèn, que sempre ha tingut la gola ampla, com heu pogut veure avui, s'ho volia menjar tot d'un mos! I el capità, per fer-lo callar i que no l'emprenyara més demanant sempre de menjar, es va inventar allò que havien robat part dels queviures de socors. Però el cuiner els treia d'amagat a poc a poc.

—Si no passaven fam, com és que el volien matar?

—Ni pensar-ho! Home, fam sí, una mica. Però per matar algú... Mi-reu, vosaltres heu conegut a Mossèn Lluís ara que ja els anys li pesen i ha fet bondat. Pensa en la mort i s'ha ablanit. Però de jove era un vincle! Anava pel món arrabassant-ho tot! Li deien el nou Sant Vicent Ferrer. Em conta-va el capità que treia a la gent de les cabines a la força per resar el rosari, i portava el vaixell rebolicat. I al bot de salvament, va continuar amb la mateixa: rosaris, pregàries a tota hora, sermons... els feia la vida impossible, els deia de tot: incrèduls, infidels, sarraïns, condemnats al foc!... Total, que per veure d'apaivagar-lo abans que tirar-lo a la mar —el capità estava tant fart d'ell, que ho va pensar— acordaren aquella invenció de menjar-se'l com a un porc. I com que era el més gros, li va tocar la rifa!, ha, ha! I quan es va creure que pensaven menjar-se'l, s'arrupí sota la bancada i ja no va piular. Només resava per ell! ha, ha! però ara s'ha fet un tros de pa, xicots, ja ho heu vist. Au! anem cap a casa, que avui tindran alegria en veuren's.

Però Miquel, el més jove, abans d'alçar-se per fer camí, li preguntà:

—Oncle Caliu, i vostè què feia en aquelles aigües del Mar de la Xina?

Els altres joves es miraren, expectants per la gosadia. Però el Caliu li va dir:

—Miquelet, pescava al calamar, que allí són grocs com l'or.

I continuaren la davallada cap a Benidorm.

Francesc Llorenç, tècnica mixta sobre paper (1990)